

LÄNSSTYRELSEN
GOTLANDS LÄN

BESLUT

L1507

Livsmiljöenheten/Kultur

1997-01-15

221-3338-95

Länsstyrelsen i Gotlands län

Kopia

Se förteckning
sista sidan

Riksantikvarieämbetet och
Statens historiska museer

Ink. 1997-04-24

Dnr.....

97-03-20

Överklagande har ej skett
inom föreskriven tid.

Eva Jacobsson
Eva Jacobsson
Registrator

Byggnadsminnesförklaring (BM) av fastigheten S:ta Maria 28, Övre Finngränd 1, Visby

Visby innerstads stadsplanstruktur och bebyggelse utgör ett unikt exempel på hur två ekonomiska expansionsperioder, hansatiden och 1700-talets andra hälft, avspeglas i en välbevarad stadskärna. Den sammansatta bebyggelsemiljön, speglade gångna tiders byggnadsskick, gör innerstaden till ett synnerligen märkligt bebyggelseområde. Fastigheten S:ta Maria 28 ingår med sitt bostadshus från 1700-talet som en värdefull del av denna bebyggelsemiljö. Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap 1 § första stycket lag (1988:950) om kulturminnen m.m denna fastighet för byggnadsminne (BM).

BM-förklaringen av ovan angivna fastighet skall omfatta bostadshuset med vinkellängan enligt bifogad karta. BM avser byggnadens exteriör och interiör i enlighet med skydds-föreskrifterna nedan.

BYGGNADSBESKRIVNING

Bostadshus i skiftesverk sannolikt uppfört någon gång under 1700-talets första hälft. Tillbyggt på 1830-talet med en vinkellänga åt öster, troligen i samma byggnadsteknik. Bostadshuset erhöll vid tillfället, i likhet med tillbyggnaden, ett mansardtak. År 1946 gjordes en tillbyggnad mot gården i två våningsplan, av lättbetong. Bostadshusets tak förlängdes samtidigt något över en äldre tillbyggnad, fram till angränsande byggnad i norr.

Stensockeln är putsad, gråmålad samt genombruten av tre källarfönster. Skådefasadernas buibräder och gavelröste är klädda med en vertikal hyvlad slätpanel. Panelen är försedd med kannelerade pilastrar i sen gustaviansk stil vid hörn- och dörrstolpar, en profilerad gördellist samt fönsterfoder med enkel profil. Inpanelning gjordes i syfte att efterlikna dåtidens stenarkitektur och för att förlänga byggnadens livslängd. Den är idag målad med alkydfärg i en engelskt röd kulör medan den ursprungligen var målad i en ljusare röd oljefärg. Detaljerna är ljusgråa. Gårdsfasaderna är sedan 1982 klädda med en rödfärgad locklistpanel.

Den ursprungliga éntredörren ligger mitt på den västra fasaden, men är idag en blinddörr. Den är från 1700-talets senare hälft och har dubbla rokokodörrblad. Dörrbladens övre speglar är släta med sirad överkant och under dem finns ett utbuktande, rutat fält med svängda kanter. Éntren har en utskjutande äldre kalkstentrappa. Åt söder finns en år 1946 nyupptagen dörr klädd med liggande panel. Fönstersnickerierna är moderna men sitter i

äldre öppningar. Hörnjärnen på fönstren i nedre våningen är nytillverkade kopior. Samtliga dörr- och fönstersnickerier är målade i samma grå kulör som panelens detaljer. Taket är sedan 1930-talet täckt med tvåkupigt cementtegel. Tillbyggnaden från 1946 är täckt med röd falsad plåt. På det södra respektive västra takfallen finns vardera en plåtklädd takkupa från 1946. Vindskivorna är av trä och rödmålade. Mitt i byggnaden finns en skorsten av silikattegel.

Byggnadens interiör genomgick vid ombyggnaden 1946 en kraftig modernisering, varefter mycket lite av den ursprungliga planlösningen och inredningen kvarstår. I det ursprungliga källarrummet finns ett äldre tegelgolv bevarat. I den nedre våningen finns en dörr med återanvända 1700-tals beslag.

Byggnadens välarbetade panel från tidigt 1800-tal, utgör ett välbevarat och i Visby sällsynt exempel på den tidens panelarkitektur. Byggnadens exteriör har ett högt miljöskapande värde, vid den öppna platsen som förr kallades "Köttorget".

SKYDDSFÖRESKRIFTER

Länsstyrelsen meddelar enligt 3 kap 2§ samma lag följande skyddsföreskrifter:

1. Ovan angiven byggnad får inte rivas eller till sitt yttre byggas om eller till. Inga förändringar får heller ske vad gäller tak- och fasadmaterial eller övrig exteriör utformning.
2. Inga förändringar får ske vad gäller byggnadens trästomme.
3. Byggnaden skall underhållas så den inte förfaller. Vid underhålls- och reparationsarbeten får endast traditionella och till byggnaderna anpassade material och metoder användas. Utförandet skall ske på sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
4. Den tillhörande tomten skall hållas i sådant skick att byggnadsminnets utseende och karaktär inte förvanskas.

KOMMENTARER TILL SKYDDSFÖRESKRIFTERNA

Avsikten med skyddsföreskrifterna är att inga exteriöra eller interiöra förändringar avseende omtalade delar skall ske. Därför är även mindre förändringar av exempelvis markbeläggning, plank och port, uppsättning av anordningar som antenner, räcken, skärmtak, altaner, markiser, skyltar, lampor m m tillståndspliktiga och får endast utföras i samråd med länsstyrelsen.

Före underhåll eller restaurering skall kontakt tas med länsstyrelsen, Livsmiljöenheten/ Kultur. Råd om åtgärder ges av länsstyrelsen. Till beslutet bifogas länsstyrelsens förslag till riktlinjer för framtida upprustningsarbeten.

Även för BM prövas bygglovspliktiga åtgärder på sedvanligt sätt i kommunens byggnadsnämnd. Stadsarkitektkontoret bör kontaktas i osäkra fall.

Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen enligt 3 kap 14§ lag om kulturminnen m m lämna tillstånd till ändring av byggnadsminnet i strid med skyddsföreskrifterna.

ÖVRIGT

Lydelsen i detta beslut har efter samråd med Riksantikvarieämbetet ändrats något jämfört med tidigare förslagen lydelse. Ändringarna är av redaktionell karaktär, sakinnehållet är fortfarande detsamma.

EV ÖVERKLAGANDE AV BESLUTET

Detta beslut kan överklagas hos länsrätten, se bilaga. Beslutet skall enligt 3 kap 21 § lagen om kulturminnen m m tillämpas utan hinder av att ev talan förs mot beslutet.

BESLUTANDE M M

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Thorsten Andersson.

Föredragande har varit länsantikvarie Marita Jonsson.

Förberedande handläggning har utförts av byggnadsantikvarie Margareta Olsson.
I den slutliga handläggningen har även deltagit förste länsassessorn Nils Strehlenert.

Thorsten Andersson

Marita Jonsson

Kopia
RAÄ
Byggnadsnämnden
Gotlands Fornsal
Kulturnämnden

Kopia av lagakraftvunnet beslut
RAÄ
Lantmäterimyndigheten
Gotlands Fornsal
Byggnadsnämnden
Planenheten
Länsantikvarien

RIKTLINJER FÖR FRAMTIDA UPPRUSTNINGSSARBETEN (Förslag)

- När ommålning av fasaderna nästa gång blir aktuell bör alkydfärgen avlägsnas från samtliga ytor och därefter målas med ren linoljefärg. Färgborttagningen utförs med en sk "Speedheater" av speciellt utbildad person. Underlaget rengörs från lösa partiklar. Spår efter den ursprungliga kulören bör eftersökas, (troligtvis järnoxid pigment), och fungera som förebild vid ommålningen. Oljefärgen kan platsblandas enligt skriften Traditionella Färgtyper från Riksantikvarieämbetet eller köpas färdig. Wibos linoljefärg rekommenderas (inköpsställe: 2:a Kompaniet, Romakloster). Grundfärgen skall spädas med 20-30 % lacknafta. Efter grundningen kittas mindre sprickor med linoljekitt. Därefter strykes ytorna 1-2 ggr.

- Byggnadens nuvarande taktäckningsmaterial stämmer dåligt överens med dess för övrigt ålderdomliga utseende. Det skulle därför vara önskvärt att taket, då den nuvarande täckningen tjänat ut, täcktes med papp lagd med trekantslist. Eftersom oimpregnerad lumpapp inte längre tillverkas föreslås ytpappen SAL 4000, vilken tjärstrykes för att ges ett ålderdomligare utseende.

(Observera att ändring som strider mot BM:s skyddsföreskrifter kräver länsstyrelsens tillstånd. Bygglovpliktiga åtgärder prövas i kommunens byggnadsnämnd.)

